
O NAGRAĐENICIMA S NATJEČAJA ZA 16. HRVATSKI KNJIŽEVNI PUTOPIS

Lobor, 2022.

Ivo Kalinski. Sv. Ivan Zelina/Zagreb

I. nagrada (po ocjeni stručnog suda)

Emilija Kovač, Putovanje prema početku: u potrazi za alephom

Putopisno štivo Emilije Kovač moguće je promatrati s više gledišta, no sva su putopisni novum. Prvo, po mojem sudu, jest sloj koji se drži fakticiteta, stvarnosti, a drugi onaj koji se temelji na prepletaju fakticiteta i osobnih, izmaštanih razmišljanja. Autorica potragu za iskonom, za prapočetkom svega, veže uz *aleph*, prvo slovo hebrejske abecede. *Aleph* joj služi za polazišni simbol kojim nas se vodi i upravlja do drevne mezopotamijske civilizacije koja je živjela svoj puni život otprilike 9,6 tisućljeća prohujala vremena prije nove ere, dakle prije Krista. No, što je *Vrijeme*, što je spoznaja vremena? Sveti Augustin kaže da muku spoznaje *Vremena* zna kad ne misli o njemu, a kad misli onda je ono nešto drugo. Do fakticiteta se još i može doprijeti, dokučiti ga i čak opipati rukom, može se o tom svoje mišljenje i doreći, tj. izreći do kraja, od *Göbegli tepe – trbušastog brda*, od okruglosti do linearnosti – ali što je s vremenom, što je s pojmom o vremenu? Sve je zapravo kružno, kaže Emilija Kovač, kuća, grob, žlica, tanjur, pa i cijeli planet Zemlja, pa i vjera, pa i Bog. Diskretan je njezin u štivu susret s islamom, naime s Muhamedom i Kuranom, također diskretan susret sa hebrejstvom, naime sa židovstvom, i s Mojsijem i Torom, također diskretan susret s kršćanstvom, naime s Isusom Kristom i Biblijom. Geometrizacija, fraktalnost, očito je nešto drugo – negacija kruga. Ukratko je reći da je ovaj autoričin putopis fakticiteta s prepletom putopisnih misli i razmišljanja, vrhunsko štivo o dohvaćanju i shvaćanju ljudskog prapočetka, napor ljudskog uma da ga dokuči. I zato je taj napor s uvodnim simbolom hebrejskog *alepha*, nastojanje da se shvati drevnost ljudskog roda, da

shvatimo korijene našeg postojanja, Ali nije lako! Slično je fatamorgani u pustinji. Što smo tom shvaćanju i prepoznavanju bliže, ono je dalje, ono je nedohvatno. Ili je sve tajna i ostat će tajna, ili je sve zagonetna sfinga i trajat ćemo i dalje živjeti kao zagonetna sfinga – podučava nas ovo frapantno i neobično putopisno štivo književnice i pjesnikinje Emilije Kovač.

II. nagrada (dvije 2. nagrade) - Božica Jelušić i Tomislav Marijan Bilosnić

Božica Jelušić, **Opraštanje od krajolika**

U uvodnom dijelu svojeg putopisa pod naslovom *Nemirna noć* Jelušićka se osvrće na klimatološke promjene koje su nas spopale. Bez obzira na stanje stvari - možda se radi o najavi prave ekološke pošasti (abnormalne vrućine, poplave itd.) - njezina minuciozna zapažanja puna su frapantnih narativa.

Pojavljuju se pred našim očima i žedni ptići, i grickanje miša, i invazija mrava, i mrtvi jelenak, i mrtvi stršljen: *Vražje uzbudljiva noć, baš za pamćenje!*, kako piše autorica. Konačno, shrvana iznemoglošću, tone pod mlaku noćnu vodu. Laku noć, Flora – tako kaže. Iako mislim da se ne radi o flori nego o fauni. U drugom svojem segmentu putopisa pod naslovom *Bacajući pogled uokolo*, autorica se manjim dijelom opisa osvrće na hortikulturu, a većim na ekonomiju, na agrotehničke mjere, naime na buku koju proizvode traktori, kombajni itd. koji remete onaj mir kad tih tehničkih pomagala bilo nije. To opraštanje od krajolika prizivanjem bivšeg blaženog mira i spokoja u autorici izaziva nostalgični vapaj: vapaj za negdašnjim nestalim farofom, školom, mlinom, kljetima itd., sada kad su na repertoaru pile, kosilice, agregati i različiti motori koji svojim bučnim nasiljem ubijaju zadnje ostatke negdašnjeg mira. Sva se ta bivša stvarna mozaičnost još i može nekako opisom riješiti, zatomiti, napustiti, ali se sjećanja ne mogu potisnuti, naša će sjećanja i dalje bivati živa.

Tomislav Marijan Bilosnić, **Nisam bio u Karaševu**

Bilosnić je vrhunski majstor putopisnog štiva. Provjeren virtuoz jezika. Poznato je da njegova putopisna zapažanja lutanja svijetom prenesena na papir oduvijek emotivno dišu koliko suvremenošću toliko provjerenim povijesnim reminiscencijama. Iako, kako sam kaže, *nisam bio u Karaševu*, tim putopisnim tekstom dočarava nam tu malu oazu Hrvata, hrvatske manjine u Rumunjskoj, čiji su se predci današnjih žitelja prije petsto godina bježeći pred osmanlijskom najezdom ovdje sklonili. Cijelo vrijeme zadržavajući se u Temišvaru, uz veliku podršku prijatelja Petera Hategana, izvornog govornika karaševskog govora, Bilosnić nam

neprekidno priča o svojem nastojanju da do Karaševa i njegovih govornika dopre, ali se to nastojanje nije realiziralo.

No ipak itekako se dodiruje karaševskih govornika preko Hateganove priče i onomastikona, naime prezimenima – tako Klokotići, Lupaki, Nezmeti, Rafniki, i drugi. U stalnoj obuzetosti Karaševom preko izvornih riječi Petra Hategana i, kako i sam ističe, ostaje nam ono temeljno, a to je jezik. Uz isticanje temišvarskih značajki, na starim građevinama vidljivo miješanje raznih kultura – secesijskih, neoklasicističkih, bizantskih, autorova frapantna putopisna opsesija i ovaj put da nadrasta svojeg tvorca.